

Laiendatud tootjavastutuse põhimõte

- PakS § 12¹ avatakse laiendatud tootjavastutuse põhimõte.
- Pakendiettevtja peab tagama turule lastud pakendatud kauba pakendi ja pakenditest tekkinud jäätmete käitlemise ning kandma nendest tegevustest tulenevad kulud.
- Pakendiettevtja võib valida, kas ta täidab kohustused ise või annab kohustuste täitmise kirjaliku lepinguga üle taaskasutusorganisatsioonile.
- Kui pakendiettevtja on § 12¹ lõikes 1 sätestatud kohustused üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, siis pakendiettevtja vastutus kohustuste täitmisel lõpeb.
- Pakendiettevtja ja taaskasutusorganisatsioon peavad omama tootjavastutuse kohustuste täitmiseks vajalikke rahalisi või rahalisi ja korralduslikke vahendeid.
- Pakendiettevtjad on kohustatud kandma pakendi ja pakendijäätmete käitlemisel vähemalt järgmisi kulusid:
 - mis tekivad pakendi ja pakendijäätmete liigiti kogumisel ja seejärel transportimisel ning töötlemisel, sealhulgas töötlemisel, mis on vajalik § 36 sätestatud sihtarvude saavutamiseks, võttes arvesse asjaomastest toodetest saadud teise tooraine korduskasutamisest, müügist või sissenõudmata tagatisraha tasudest saadavat tulu;
 - teavitustegevusele, andmete kogumisele ja esitamisele.
 - Nimetatud kulud ei tohi ületada kulusid, mis on vajalikud kulutõhusate jäätmekäitlusteenuste osutamiseks ning kulud määratakse asjaomaste osalejate vahel kindlaks läbipaistval viisi.
 - Kulude kandmise kohustus on pakendiettevtjal juhul, kui kulu põhjustanud toimingud on teinud tema ise, need on tehtud tema volitusel või ta on varem nende toimingute tegemisest või volituse andmisest ilma seadusliku aluseta keeldunud.

Volitatud esindaja

Pakendiettevtjatele, kelle asukoht on väljaspool Eestit, kuid kes lasevad oma tooteid Eestis turule, kehtestatakse nõue määrata volitatud esindaja, kelle kaudu pakendiettevtja täidab talle seadusega pandud laiendatud tootjavastutuse põhimõttest tulenevaid kohustusi. Andmed pakendiettevtja volitatud esindaja kohta tuleb esitada pakendiregistrisse.

Taaskasutusorganisatsioonide teenustasud

- Taaskasutusorganisatsiooni kohustus on tagada, et teenustasus, mida ta pakendiettevtja käest küsib, on arvesse võetud vähemalt:
 - kulud, mis tekivad pakendi ja pakendijäätmete liigiti kogumisel ja seejärel transportimisel ning töötlemisel, sealhulgas töötlemisel, mis on vajalik sihtarvude saavutamiseks, võttes arvesse pakendi ja pakendijäätmetest saadud tulu;
 - kulud teavitustegevusele, andmete kogumisele ja esitamisele.
- Taaskasutusorganisatsiooni kohustus on ka tagada, et pakendiettevtjale teenustasu arvutamisel on arvesse võetud toodete vastupidavust, parandatavust, korduskasutatavust ja ringlussevõetavust ning ohtlike ainete olemasolu, lähtudes seejuures olulusringil põhinevast käsitusviisist. See tähendab, et taaskasutusorganisatsioonil on võimalik hinnakirja kujundamisel arvestada materjalide ringlussevõetavust ja määrata tasud vastavalt materjaliliikidele. Näiteks on võimalik erinevad teenustasud seada HDPE, PET, alumiiniumi, klaasi jm korral.

Muudatused tarbijate informeerimises

- Pakendiettevõtja, kes müüb pakendatud kaupa lõppkasutajale või tarbijale, peab müügikohas andma edaspidi infot lisaks pakendi tagasivõtmise kohast ka jäätmetekke ja prügistamise vältimise kohta.
- Samuti on taaskasutusorganisatsioonide kohustuseks pöörata avalikkuse ja tarbijate teavitamisel tähelepanu jäätmetekke ja prügistamise vältimisele.

Enesekontrollisüsteem

- Rakendub enesekontrollisüsteemi nõue pakendiettevõtjatele ja taaskasutusorganisatsioonidele.
- Täpsemad nõuded on kirjeldatud Paks § 18¹.
- Enesekontrollisüsteem tähendab, et ettevõtja on süstemaatiliselt ja läbimõeldult korraldanud oma töövood. Enesekontrollisüsteem peab sisaldama pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimist seoses laiendatud tootjavastutuse põhimõttest tulenevate kohustuste täitmisega, samuti peab enesekontrollisüsteem sisaldama infot kogutud ja pakendiregistrile esitatud andmete kvaliteedi kohta.
- Eesmärk on, et pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsioon peavad arvestust turule lastud pakendite, kogutud ja käideldud pakendijäätmete üle ehk neil on korrapärane sisemine arvestus pakendite ning sellest tekkinud jäätmete üle. Lisaks peab see sisaldama pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimisega seotud elemente (tõendid rahaliste vahendite piisavuse kohta, kulud pakenditega seotud jäätmekäitlusega jne).
- Tegemist ei ole uue nõudega, kuna juba praegu peavad pakendiettevõtjatel ja taaskasutusorganisatsioonidel olemas olema vastavad andmed. Tegemist on olemasolevate sisemiste arvestuste nimetamisega enesekontrollisüsteemiks.
- Enesekontrollisüsteemi kohaldamisest on vabastatud isikud, kel on keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem EMAS.
- Enesekontrollisüsteem peab olema pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni poolt dokumenteeritud ning seda tuleb ajakohastada vähemalt kord 12 kuu jooksul. Tegemist on ettevõtte sisemise dokumentatsiooniga, mis peab olema ajakohastatud, kuid eraldi pakendiregistrisse esitamise nõuet ei ole.

Muudatused audiitorkontrolli nõuetes

- **Jäätmete raamdirektiivist tuleneva nõudega seoses laieneb audiitorkontrolli eesmärk.** Alates 15.05.2021 hõlmab audiitorkontroll nii pakendiregistrisse esitavate andmete kui ka pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimise kontrolli. Nõue rakendub 2020. aasta aruande esitamisel pakendiregistrisse. Täpsemad nõuded on kirjeldatud Paks § 24¹.
- Rakenduvad mitmed leevendused võrreldes seniste audiitorkontrolli nõuetega.
 - **Muutub audiitorkontrolli lävend.** Pakendialast aruannet on vaja edaspidi lasta auditeerida, juhul kui turule lastud pakendite kogus ületab 20 tonni aastas (seni kehtis kohustus kui turule lasti vähemalt 5 tonni pakendeid aastas). Leevendus kehtib ka 2020. aasta aruande esitamisel, mis tuleb esitada pakendiregistrisse hiljemalt 1. septembriks 2021.
 - **Hakkab kehtima audiitorkontrolli vabastus kolmeks aastaks.** Eeltoodud leevendus hakkab kehtima alates 2020. aasta aruande audiitorkontrollist, mis on läbi viidud

arvestades 15.05.2021 jõustuva seaduse nõudeid (sh on teostatud ka finantsjuhtimise audit). Juhul, kui audiitorkontrolli aruande kokkuvõtte on esitatud modifitseerimata (st märkusteta), siis pakendiettevõtja on kohustatud järgmise audiitorkontrolli tegema 2024. aasta andmete kohta.

- Keskkonnaametil on õigus põhjendatud juhtudel nõuda pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni kulul audiitorkontrolli teostamist. Nimetatud õigust kasutab Keskkonnaamet vaid põhjendatud kahtluse korral järelevalve menetluse käigus ning teeb seda läbi kaalutletud ja põhjendatud haldusakti.

Muudatused pakendialase arvestuse pidamises

- **Metallpakendite liigitamise muutus.** Edaspidi on vaja metallpakendeid liigitada kaheks: mustmetall ja värviline metall (alumiinium). Kuivõrd 2021. aruandlusaasta juba kestab, siis pakendialases aruandluses on vaja eraldi liike hakata eristama 2022. aastal ning need andmed esitatakse pakendiregistrisse 2023. aastal.
- **Muudatused pakendiregistrisse andmete esitamisel** (seotud pakendiregistri arendustöödega ja pakendiregistri põhimääruse muudatustega, mis kehtestatakse pärast pakendiseaduse muudatuste jõustumist)
 - Pakendiregistrisse tuleb esitada **teave pakendimaterjali toksilisuse või ohtlikkuse kohta juhul, kui see ületab pakendiseaduse § 14 sätestatud piirmäärasid**. Pakendiseaduse § 14 lg 1 kohaselt ei tohi raskemetallide plii, kaadmiumi, elavhõbeda ja kuuevalentse kroomi summaarne sisaldus pakendis ja pakendi koostisosades ületada 100 milligrammi kilogrammi kohta. Nimetatud teave tuleb esitada esmakordselt registrisse 2022. aastal.
 - Pakendiregistrisse andmete esitamisel tuleb **eristada turule lastud pakendite koguses müügipakendeid veo- ja rühmapakenditest**. Andmed tuleb esitada registrisse esmakordselt 2023. aastal, 2022. aruandlusperioodi kohta.
 - Registrisse tuleb **Eesti turule lastud korduskasutuspakendite** kohta hakata esitama andmeid esmakordselt turule lastud korduskasutuspakendite koguste kohta (lisaks hetkel käibelt kõrvaldatud korduskasutuspakendite kogustele) ning info korduskasutuspakendi keskmise aastase **ringluskordade arvu** kohta (ehk mitu korda keskmiselt kasutatakse korduskasutuspakendit aasta jooksul korduvalt). Arvestust tuleb hakata pidama uut moodi alates 2022. aastast ning esmakordselt esitatakse pakendiregistrisse need andmed 2023. aastal.
 - Ettevõtete kohta, kes omavad taaskasutusorganisatsioonidega kehtivaid lepinguid, kuid kes ei ole aruandlusperioodil pakendeid turule lastud, esitatakse edaspidi pakendiregistrisse info, et ettevõttel ei toimunud antud perioodil pakendialast tegevust.
 - **Uued andmete esitamise tähtajad.** Pakendialane aruanne ja taaskasutamise tõendid tuleb pakendiregistrisse esitada hiljemalt 31. märtsiks (esmakordselt 2022. aastal). Auditeeritud aruanne tuleb esitada hiljemalt 1. septembriks.
 - Edaspidi kantakse pakendiregistrisse taaskasutusorganisatsiooni osanike, aktsionäride, liikmete ja taaskasutusorganisatsiooniga lepingu sõlminud pakendiettevõtjate nimed, äriregistri koodid, taaskasutusorganisatsiooniga sõlmitud lepingu number ning kehtivuse aeg.
 - Pakendiregistris avalikustatakse edaspidi järgmised andmed: taaskasutusorganisatsiooni osanike, aktsionäride, liikmete ja taaskasutusorganisatsiooniga lepingu sõlminud pakendiettevõtjate nimi ja äriregistri

kood. Samuti avalikustatakse pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni poolt jäätmekäitluse sihtarvude saavutamise info.

Muudatus pakendijäätmete taaskasutamise tõendite esitamises

- Edaspidi tuleb pakendijäätmete taaskasutamise tõend koostada pakendiregistrisse.
- Pakendijäätmeid taaskasutav ettevõtja ja pakendijäätmete taaskasutamist vahendav ettevõtja koostavad kalendriaasta kohta pakendiregistrisse pakendijäätmete taaskasutamise tõendi iga temaga lepingu sõlminud pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni või pakendijäätmete taaskasutamist vahendava ettevõtja kohta.

Muudatused pakendijäätmete käitlemise korraldamisel

- Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ületäitunud avalike pakendijäätmete konteinerite ja sinna ümber kogunenud pakendijäätmete käitlemist. Enne tegevuse alustamist peab kohaliku omavalitsuse üksus andma võimalused oma kohustused täita taaskasutusorganisatsioonil. Kui taaskasutusorganisatsioon kohustust ei täida, korraldab pakendijäätmete käitlemise kohaliku omavalitsuse üksus ja esitab arve tegevuse eest taaskasutusorganisatsioonile.
- Lisaks loob jäätmeseaduse muudatus võimaluse kohaliku omavalitsuse üksusele korraldada tekkekohalt pakendijäätmete kogumist. Kohaliku omavalitsuse üksus võib seda teha kokkuleppel taaskasutusorganisatsioonidega. See tähendab, et täpsemad tingimused lepatakse kokku taaskasutusorganisatsiooni(de) ja kohaliku omavalitsuse üksuse vahelises kokkuleppes. Oluline on, et taaskasutusorganisatsioonidele tagatakse osalemine pakendijäätmete taaskasutamise korraldamisel proportsionaalselt nende turuosaga ning pakendiseaduse kohaselt võib taaskasutusorganisatsioon kohaliku omavalitsuse organi nõusolekul vähendada avalike pakendijäätmete kogumiskohtade tihedust ning kogumiseks ettenähtud konteinerite arvu ja mahtu proportsionaalselt pakendijäätmete tekkekohalt kogumisega liitunute arvuga. Kui kokkulepet taaskasutusorganisatsioonidega ei saavutata, siis toimub pakendijäätmete kogumine nii tekkekohalt kui ka avaliku kogumisvõrgustiku kaudu. Kui kohaliku omavalitsuse üksus on pakendijäätmete tekkekohal kogumise korraldanud JäätS § 31 lõike 5 või § 66 lõike 2 kohaselt ning jäätmevaldajalt kogutakse pakendijäätmete tekkekohal kogumise teenuse tasuna rohkem kui 0,30 eurot kogumiskorra kohta, ei ole jäätmevaldajal kohustust selle teenusega korraldatud jäätmeveo korras liituda. Oluline on, et jäätmevaldajal on kõrgema teenuse tasu puhul otsustusõigus ja valikuvõimalus, kas kasutada pakendijäätmete tekkekohalt kogumise teenust vastava tasu eest või viia pakendijäätmed avalikku pakendijäätmete kogumiskohta.

Muudatused tagatisrahasüsteemis

- Pakendiettevõtjale tekib võimalus vabatahtlikult rakendada tagatisraha ka kange ja lahja alkohoolse joogi ning siirupi ühekorrapakendile ja korduskasutuspakendile.
- Tagatisrahaga pakendite tagasivõtmise kohustuse osas võivad kaks või enam üksteise vahetus läheduses asuvat pakendatud kauba müüjat tagatisrahaga pakendite tagasivõtmise korraldamisel teha koostööd ning teha seda ühiselt ühe pakendatud kauba müüja müügikohas või teenindusmaal või mujal müügikoha vahetus läheduses. Sellisel juhul vastutavad ühiselt tegutsevad pakendatud kauba müüjad solidaarselt tagatisrahaga pakendite tagasivõtmise koha toimimise eest.

Uued pakendijäätmete ringlussevõtu sihtarvud

- Hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks tuleb pakendijäätmete kogumassist vähemalt 65 protsenti ringlusse võtta.
- Hiljemalt 2030. aasta 31. detsembriks tuleb pakendijäätmete kogumassist vähemalt 70 protsenti ringlusse võtta.
- Pakendiettevõtja peab hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks ringlusse võtma eri liiki pakendimaterjale kalendriaastas vähemalt järgmises ulatuses:
 - plast – 50 protsenti;
 - puit – 25 protsenti;
 - mustmetall – 70 protsenti;
 - alumiinium – 50 protsenti;
 - klaas – 70 protsenti;
 - paber ja kartong – 75 protsenti.
- Pakendiettevõtja peab hiljemalt 2030. aasta 31. detsembriks ringlusse võtma eri liiki pakendimaterjale kalendriaastas vähemalt järgmises ulatuses:
 - plast – 55 protsenti;
 - puit – 30 protsenti;
 - mustmetall – 80 protsenti;
 - alumiinium – 60 protsenti;
 - klaas – 75 protsenti;
 - paber ja kartong – 85 protsenti.
- Pakendijäätmete ringlussevõtu sihtarvud on miinimumnõuded, mis tuleb saavutada.

Vastutussätted ja karistusmäärad

- Muudeti ja täpsustati vastutussätete sõnastusi ja tõsteti rikkumiste karistusmäärasid. Maksimaalsed võimalikud trahvimäärad juriidilisele isikule jäävad edaspidi 100 000 kuni 200 000 euro vahele.
- Alates 1. jaanuarist 2015 on KarSi § 47 kohaselt võimalik kohaldada väärteo korral maksimaalse rahatrahvina füüsilisele isikule 300 trahviühikut ning juriidilisele isikule 400 000 eurot. Tegemist on küll rahatrahvi ülemmäära muutmisega, kuid see ei tähenda automaatselt, et vastavate rikkumiste eest mõistetavad karistused peavad saama maksimummääras rakendatud. Pigem annab see paindliku võimaluse rakendada sellise suurusega rahatrahvi, mis tõepoolest täidaks oma eesmärgi ehk sunniks kohustatud isikut täitma seaduse nõudeid. Rikkumise eest karistust mõistes tuleb arvestada konkreetseid asjaolusid: isiku süüd, kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid, eri- ja üldpreventsiooni jne.